Štev. 88. V Ljubljani, v četrtek 17. aprila 1919. Leto III.

Izhaja razen nedelj in prazničev vsak dan popoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne prisbči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolpna petitvrstica 80 vin., pogojen prostor 1 K; razglasi in poslano vrstica po 60 vin; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno-demokratične stranke.

Posamezna štev. stane 30 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 60 K, — pol leta 30 K, za četrt leta 15 K, za mesec 5 K. Za Nemčijo celo leto 65 K, za ostalo tujino in Ameriko 72 K. — Reklamacije za list so poštnine prosto.

Upravništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Taktika.

I.

Glavno vprašanje, o katerem moramo biti na jasnem, ko razpravljamo o naši taktiki, je predvsem to: Ali smatramo, da je sedanji trenutek za revolucionarne nastope in špartakovske poizkuse ugoden in jih tedaj izvajamo, ali pa smo obratno mnenja, da ne bi bili zaenkrat slični prevrati možni in sploh koristni.

Med masami prevladuje sicer mnenje, da je čas za revolucionarne preokrete že tukaj. Toda to nam ne more še biti merodajno, dasiravno smo prepričani, da bi zadostovala le majhna iskrica, da nastane splošen požar. Izpregovoriti je treba baš zato odkrito in jasno besedo.

Ni mi treba dokazovati, da je veliki boljševiški ustavni ideal najdalekosežnejše upravne in ustavne avtonomije in njih boj proti političnemu in gospodarskemu centralizmu dober. Še manj praviti, da je glasovanje često neprikladno sredstvo v boju za ljudske pravice in za izvedbo reforme in da sila ter diktatura nista nekaj, kar je treba a priori odklanjati. Stara resnica je, da glasujejo ljudje često proti svojim najvitalnejšim interesom, ker ne znajo presoditi položaja. To kar je brezdvomno v splošnem interesu, sme izvesti državnik tudi, če je oprt na silo organizirane manjšine in to je često najpravilnejša pot. Vendar pa so poizkusi slednje vrste zelo dvorezen nož in zahtevajo na vodilnih mestih celih mož. Diktator mora biti vedno vojskovodja — in ne pesnik.

Od njega se mora zahtevati, da ima pregled čez svojo armado, da pozna teren, na kojem se njegove čete gibljejo in da pozna tudi nasprotnika ter njegovo moč. Ni samo to važno, kaj da hočemo doseči, marveč še bolj to, kako bomo ono dosegli.

Ko razmišljam o naših razmerah in o konkretnem bojnem načrtu proletarijata, prihajam do zaključka, da je treba za bližnjo bodočnost vsak revolucionaren nastop in vsako špartakovsko gibanje kategorično odkloniti.

Merodajna za to moje stališče sta mi dva poglavitna razloga:

Predvsem sem si popolnoma svest, da bo moral obvladati tisti, ki bo hotel izvesti z uspehom revolucijo, vso Jugoslavijo in ne samo Slovenijo, in sicer ne samo ob prevratu, ampak tudi potem, ter sem nadalje trdno prepričan, da naš, ob meji zapada ležeči narodič, z revolucijo ne more začeti, dokler ne bo slednja zmagala na zapadu.

Revolucija sama na sebi pri nas morda ni nemogoča. Disciplina v naši armadi je še vedno zelo izpodkopana in nezadovoljnih elementov je v naši državi več kot preveč. Toda nezavestno nezadovoljna masa še nikakor ni sila, ki bi bila v stanu ustvariti toliko pozitivnega dela, v kolikor so ga ustvarili boljševiki v Rusiji.

Poglejmo si to armado nezadovoljnih elementov in pomislimo, kako jih bomo obvladali! Kako je bilo v tem oziru v Rusiji? Ko se je zdrobila tamkaj vojaška moč, sta ostala tam Petrograd in Moskva in drugi centri organiziranega delavstva, kot edina velika organizirana središča, sredi splošno v desorganizaciji in razsulu se nahajajoče države. Organizirano delavstvo je imelo premoč nad deželo. Vsled tega se je dalo vprašanje prehrane mestnega in industrijskega prebivalstva rešiti, čeprav so bile tudi tam težkoče velikanske. Razven tega se je obračal boj za živila v Rusiji lahko v prvi vrsti proti veleposestnikom, proti katerim se je obračal zaeno glavni odpor kmečkega prebivalstva. Kako je v tem pogledu pri nas?

Jugoslavija nima tesno organiziranih delavskih mas, ki bi jih prešinjala zavest enotnosti in skupnega cilja. Mi nimamo ne svojega Petrograda, ne Moskve, ne generalnega štaba boljševikov. Naš kmečki »boljševik«, naš oragniziran delavec iz mesta, hrvatski seljak Radičeve stranke, čifutski pripadnik Franka, Musliman iz Bosne, to so sami ljudje, ki se jih dá v negaciji združiti, nikdar pa ne v pozitivnem delu, in sicer ne z lepo, ne s silo; in naposled nobena izmed teh skupin nima prevladujoče moči.

Naše delavstvo bi šlo v revolucijo predvsem zato, da bi si zboljšalo prehrano in preskrbo z obleko. Prvi udarec bi bil namenjen napram domačim zalogam, ki jih je sicer nekaj tukaj. Pokazalo bi se kmalu, da zadostuje vse to komaj za dva ali kvečjemu za tri tedne. Slovensko delavstvo in meščanstvo bi zahtevalo cenih živil. Ost te zahteve bi bila obrnjena proti Slavoniji, Bački in Banatu, našim žitnicam. S tem bi pa butnil na dan — v še hujši meri nego sedaj — ves plemenski separatizem, kar ga je med našim narodom. Slovenci bi si prehrane iz naših žitnic na jugu nikakor ne mogli zasigurati. Tisti elementi, ki so v ondotnih krajih danes revolucionarno disponirani in bi prišli po revoluciji na krmilo, bi tudi ne mogli preskočiti kratkomalo vse težave. Naša stranka je dosti preslaba in bi taki ogromni organizatorični nalogi ne bila sama kos. Dvomim celo, da so njene delavske mase prešinjene z zavestjo, da bi se dalo revolucijo izvesti le z omenjeno žrtvijo na prehranjevalnem polju od njihove strani. Bojim se, da ne bi one razumele našega položaja in da bi se morali mi tvegati za vsak voz živil. Še manj pa sem mnenja, da bi se dalo spoprijazniti revolucionarne elemente tipov Radičevega seljaka in frankovskega čifuta s to potrebo. Veliko bolj verjetno je, da bi bil tradicijonelni plemenski separatizem, ki je že danes močan, po revoluciji še močnejši in da bi bila Slovenija navezana sama nase.

(Dalje prih.)

Po vrsti.

Če napove liberalna stranka shod, je že znamenje, da se bližamo katastrofi; če pa govori na shodu Ribnikar sam, je vesoljni potop že tukaj. Svoj shod je liberalna stranka takrat v Trzinu, ogromnem gospodarskem in kulturnem središču sijajne preteklosti. Za to je bilo treba velikih priprav in najboljšega politika in govornika stranke. Ribnikar je prekosil samega sebe. Demosten naj se skrije. Govoril je zlasti o mladi državi, ki je vsak hip v stanu zatreti vsak prevrat. V tem oziru je gospod neizprosen. Če smo po njegovem govoru še pri življenju, je zgolj slučaj. Saj je imel toliko opravka s sevniškimi sekirami, motikami in pištolami, da smo se kar tresli. Gospod Ribnikar je za koncentrično vlado in za koncentričen ogenj. Ne trpi dvojne taktike pri drugih strankah, ker je mnenja, da je taka vrsta dvojne taktike od nekdaj monopol samo liberalne stranke. Za vero in proti veri, liberalec ni klerikalec, klerikalec ni liberalec, Jugoslovan ni Avstrijec, govori v slovenskem jeziku za domačo »gmajno« in v nemškem za razne generale. Franc Jožef ni kralj Peter, Karel ni Aleksander, članki o Jugoslaviji in feljtoni o cesarici Citi, jugoslovanska deklaracija in srebrni rogovi 17. K. u. K. Inf. Reg., itd. itd.

In ker vidijo ti gospodje vse dvojno, je naravno, da so iztaknili tudi pri nas dvosmerno politiko. Katastrofalno politiko boljševika dr. Lemeža, in zmerno politiko poverjenika Prepeluha. Kje je Ribnikar to iztaknil, bogsigavedi. Sreča, da je to pravil v Trzinu, veliki kranjski metropoli, kjer so ljudje zdravega želodca in trde glave. Na vsak način smo mu za njegov govor tudi mi hvaležni; tako vsaj vemo, da imamo v naši stranki tudi poglavarja boljševikov. Ob priliki ga naprosimo za interviev. Nam bo znal povedati, kako sodi Ljenin o Ribnikarju kot govorniku in politiku.

Na straži!

»Stranka JSDS. ki je ob izbruhu in v celem poteku svetovne vojne na višji ukaz iz Berlina in Dunaja pokorno sodelovala za zmago nemškega imperializma, itd.« Razumeš, mi smo sodelovali na višji ukaz iz Dunaja in Berlina za zmago nemškega imperializma? Kdo je tisti bik, ki je to napisal? Mi smo sodelovali za nemški imperializem, mi, ne liberalna stranka, ne njeni voditelji in podrepniki, ki so tekom celih pet let vojne lizali na celi črti hrbet in vse, kar je z njim v zvezi vsem avstrijskim generalom in vsem plemenitim avstrijskim vlačugam. Ali mislite, da smo pozabili na govore vaših voditeljev, na slavospeve v vaših listih, vaše brzojave Francu Jožefu in združeni armadi, Boroeviću in drugim? Ali hočete, da vas udarimo po glavi z ljubljanskim srebrnim rogom ali z famoznim feljtonom o cesarici Citi? Saj vemo, kako ste po Ljubljani in širom dežele prodajali pasje vaše avstrijakantstvo, kako ste nemčurili, kako ste podpisovali vojna posojila. Vojna posojila!

Molčite, molčite! To poglavje je za vas nevarno. Smo silno velikodušni, toda utegnemo tudi vzrojiti. Ne govoriti o stvari, ki ostane za vas večna sramota, ki jo ne operejo vse tri slovenske reke. Zakaj če bomo primorani razkriti vso resnico, vas bodo bratje Srbi z brcami pognali iz Belgrada. Če nima »Narod« boljših ljudi na straži ob narodni meji, je boljše, da neha izhajati. Baš socialistična stranka utegne izvršiti silno koristno delo v prid celokupnega naroda, če pristriže nemškemu irredentizmu krila s tem, da privede nemške delavce v slovensko organizacijo. Ta dopisnik, ki se ogreva za stražo, naj gre stražit stranišča tistih, ki so podpisovali vojna posojila, ne nas!

Nedeljski shod.

Shod, ki ga je stranka sklicala v nedeljo pred Mestnim domom, gospodom ne daje in ne daje miru. Po poročilu »Naroda« so se vsi poslušalci zgražali besedam govornikov, ki da so rjuli in vpili, da se jih je slišalo do neba. Na drugi strani pa zopet pripovedujejo, da so gromovite besede referentov našle tak odmev med maso, da je ta takoj zahtevala razdelitev pušk, kanonov, mitraljez, aeroplanov in vseh križark in rušilcev bivše avstrijsko-jugoslovanske flote. Glavna točka dnevnega reda na tem shodu je bila namreč . . . **lubiljska ubožnica.** Torej predmet, ki vas že sam po sebi . . . ubije. In ker je stvar dišala po starosti in smrti in so ljudje hrepeneli po kaki pištoli, z namenom, da bi se usmrtili sami, so gospodje obratno mislili, da se pripravljajo na revolucijo . . .

Zato krik in vik, da je joj.

Pustimo jih, da se razkričijo.

Pred seboj imamo hišni red omenjene ubožnice. O, bože mili! Kazni in kazni in zopet kazni za uboge, nesrečne starčke, za vsako malenkost, ob vsaki priliki. In delo in molitve od ranega jutra do poznega večera. Nesrečni, nesrečni starčki! Ne, je boljše, da ne čitamo določbe tega hišnega reda naprej. Pustimo, pustimo! Gospodje, mi se zavežemo, da ne skličemo nobenega shoda več, zavežite se tudi vi, da ne boste o stvari več govorili. Odstranite to sramoto. Uničite ta hišni red, da bodo naše duše našle nekaj pokoja. To bi bilo važneje nego vsi naši shodi, važnejše nego vse vaše gostobesednosti, ker bi bilo nujno potrebni čin človekoljubja.

Tokanovi shodi in »Narodovo« razbijanje.

Tokan je govoril na Polzeli po nalogu socialno-demokratične stranke. Menda ni govoril slabo, ker priznava »Narod« sam, da je bil govor lep in stvaren in mu koncem konca velikodušno priznam, da ga smatra celo za poštenjaka. Vzamemo na znanje. Ne vemo pa, zakaj nam nazadnje užga, da nam lahko kljub temu razbije vse naše shode, ako le hoče. Če hujskaš, nas je treba streti, če govoriš stvarno, razbiti. »Narod« bi najrajše razbil vse, vse, v vseh oblikah, in v vseh spolih. Kaj nam je revežem početi? Ah, nolte se . . . solit.

Da se ladja potopi . . .

Gospod dr. Ivan Tavčar je odgovoril. Pove pa kar naravnost, da se on zato ne strinja z naredbo glede stanovanj, ker je to »naredba« in ne zakon. Le zakon pozna on, drugega nič. Dobro to! Treba bo nekoliko razbistriti, da imamo pri nas vse polno naredb, ki še niso zakoni, pa kljub temu veljajo. Le eno in to je ukaz na poverjenika za pravosodje. Preje so se izrekale obsodbe »V imenu zakona«, danes pa se izrekajo »V imenu Veličanstva«. In tega vendar ni sklenil državni zbor, to je bil čisto navaden ukaz iz Belgrada. Pa ta ukaz je spremljala tudi grožnja . . .

Naredba o osemurnem delovniku tudi ni zakon, pa je vendar izvedena, kljub temu, da so ravno pristaši liberalne stranke bili vedno in povsod proti temu.

Dalje mi je znan sklep Narodnega veča, ki se glasi tako, da oddaja vso oblast v roke Narodnega predstavništva, katero naj uredi prehrano, sklene agrarno reformo in volilni red, potem pa gre domov. Razpisale naj bi se takoj volitve in šele ti izvoljeni zastopniki ljudstva bi imeli pravico sklepati o ustavi in novih zakonih. Danes pa se v tem oziru dela vse drugače.

Batine v Slavoniji in na Hrvatskem tudi niso zakon, pa se vendar dele, da je kar veselje. Marsikomu bi bilo seveda všeč, če bi se to »mazilo« preneslo tudi k nam in poskušalo na naših sodrugih. V dvomu sem pa, če bi takrat bil g. dr. Tavčar med onimi, ki bi protestiral proti tej »naredbi«. Zahvalimo nebesa, da policijski minister Pribičević ne pozna romana »4000«. Gotovo bi se poslužil tam omenjenih strojev s palicami in bi nas pretepal, da bi se kar kadilo. In do leta 4000. imamo vendarle še 2081 let.

Mnenja sem, da v teh časih, ko je ljudstvo vsled dolgotrajne vojne precej podivjalo, ne kaže, igrati se z ognjem. Skrajni čas je, da se ljudstvu dajo pravice, ki mu gredo in četudi potom začasnih naredb. Vse te naredbe bo itak moral potrditi državni zbor.

Opozoril bi le na polemiko glede komisij, ki so iskale skrite zaloge živil. Če bi takratni poverjenik za socialno skrb ne bil izdal odredbe, da se komisije sestavijo, šlo bi ljudstvo samo in jih temeljito preiskalo. Posledice tega samolastnega ravnanja bi bile nedogledne, mogoče celo krvave. Zdi se mi, da tudi g. dr. Tavčar ni vnet za tako nasilje in da mu je v takem slučaju »naredba« ljubša. Vsaj meni se zdi, da je tudi — pametnejša.

Pa dovolj o tem!

Le o ščuvanju še par besed. Mirno vtaknemo v žep vse pridige »Slovenskega Naroda«. Zato pa treba odkrito povedati, da smo socialisti oni, kojim se smete zahvaliti, da je marsikateri vaših pristašev danes še nepoznan, kako ščuva proti delavstvu. Povem le to-le: V Ljubljani je imela liberalna stranka shod, na kojem je govoril N. N., ki je pozivljal navzoče, naj delujejo na to, da se naredba o osemurnem delavniku sistira in zahteva od delavcev, da delajo 10—12 ur dnevno. Ime dotičnika je treba samo povedati na javnem ljudskem shodu, pa bo delavstvo samo in temeljito obračunalo z njim. In mi molčimo zato, ker vemo, da je to govoril le z ozirom na navzočnost višjih . . . Je pač duša svoje vrste, človek brez idej.

In ker že toliko govorite o ščuvanju, povejte nam shod, na katerem bi naši pristaši napadli somišljenike drugih strank. Pri nas tega ni bilo, pač pa v vrstah nasprotnih strank. Naši ljudje niso denuncirali pristašev nasprotnih strank, kakor se je to zgodilo sodrugu dr. Lemežu.

Končam! Le veseli me, da se je o stvari govorilo in povedalo marsikatero resnico. Fraza o »ošabnosti« se pa gotovo ne tiče mene, je žoga, ki je pred tedni — Cankar — padla v g. dr. Tavčarja, ki bi jo sedaj ob vsaki priliki najrajše odbil. Da, da se mu ni pogrela v naročju.

Pa brez zamere! R. Č.

Oficirske plače ter državni dninarji.

Plačilo delavca za njegovo, bodisi privatnemu podjetju ali pa tudi državi, rekel bi, kot političnemu podjetniku izvrševano delo, mora sloneti na narodno-gospodarskih načelih. Mislim tu le na načela, ki so v današnji privatno - kapitalistični družbi, pri družbi, kakršna še vlada na približno celi zemeljski obli, obče priznana. So to načela, da bodi plačilo za izvršeno delo v razmerju s produktom -dela, z delavnim efektom, ter pri izvrševanju dela porabljeno človeško energijo.

Čim večji, čim koristnejši delavni produkt, tem večje plačilo za to delo. In ravno tako: čim večja neizogibna izguba človeške sile, človeške eneržije, tem večje plačilo za to delo. To drugo načelo — sicer še ni v današnji družbi obče priznano, ali kljub temu se je pričelo že uveljavljati. Na načelo, ki ga povdarja socializem: vsako za človeško družbo koristno delo naj nudi delavcu toliko, da more on v polni meri zadostiti svojim in svoje družine telesnim in duševnim potrebam, da more vse svoje sposobnosti razviti v korist človeški družbi, — tu niti ne mislim — tega načela niti ne uveljavljam. Zadostuje mi že prvo načelo liberalne gospodarske šole, da pokažem, kako absurdno je ravnanje centralne vlade, ki rabi pri oškodovanju državnih uslužbencev za njih delo čisto različna načela, oziroma bolje rečeno, ki se sploh ne drži nikakih načel, ampak čisto anarhično dekratira plače svojim uslužbencem.

Pri nas se plača popolnoma nekvalificirano delo poročnika, kakor se je čitalo po listih, z nad 1500 K mesečno, dočim se plačuje najbolj kvalificirana dela sodnikov, profesorjev, inženirjev itd. s 500 in 600 K. Uradnik VIII. čin. razreda z ženo in 4 otroci (navadno z visokošolsko izobrazbo ter 15 do 20 let službe) dobiva 780 K mesečne plače, v kateri so vštete vse doklade za ženo in otroke; prejemki poročnika-samca starega mogoče 20 do 25 let, pa mesečno 1500 K. Ravno tako nekvalificirano delo nadporočnika, stotnika, majorja itd., se plačuje seveda še veliko višje. Le pri današnji gospodarski in etični anarhiji, ko je izginilo človeku vsako gospodarsko in etično merilo, je mogoče, da dobivajo državni uradniki, inženirji, sodniki, profesorji itd., ki že 10—20 let izvršujejo svoje odgovorno, naporno in za človeško družbo toli koristno delo, skoraj trikrat manjšo plačo nego jo dobiva častnik, ki še nikdar ni videl tehnike ali univerze niti od zunaj, ki je komaj napravil maturo, ki je brez vsake življenske skušnje in si še ni mogel zbrati niti svojega poklica ali ki je bil mogoče kot učitelj par let v službi. Torej očete, ki so v službah osiveli in ki morajo skrbeti za ženo in kopico otrok, te očete plača država za njih kvalificirano in naporno delo trikrat ali vsaj dvakrat slabše nego one, ki so v veliki meri šele zapustili šolske klopi, ki niso dovršili še študij, ki si niso še izbrali svojega poklica, ki so, skratka rečeno, brez življenjskih skušenj. In če bi modri državniki za slučaj, da se prizna, da so res morali imeti toliko oficirjev, ne mogli le-teh drugače dobiti, nego da se jih tako plača, bi vsaj tu bil razlog za plačo, sloneč na narodno - gospodarskem načelu ponudbe in povpraševanja. Danes pa vsak otrok ve, da bi bile gotovo nad štiri petine sedanjih oficirjev pripravljene služiti domovini za eno tretjino sedanje plače, ker dobi tudi starejši uradnik s kvalificiranim delom le toliko.

Ker pa država vsled tega, ker plačuje nekvalificirano delo oficirjev v nasprotju z vsemi narodno-gospodarskimi načeli trikrat previsoko, nima denarja, da bi plačala produktivno in gotovo trikrat več vredno delo drugega državnega uradnika ali delavca, dobi tozadevno postopanje vlade poleg absurdnosti tudi pečat brezvestnosti. Naravno je, da stanovi, ki jih država pri razdeljevanju materijalnih dobrin zapostavlja, zato, ker neumno protežira en stan, prenesejo svojo upravičeno nevoljo na protežirani stan, ker vidijo po vsej pravici v stanu parasita, ki živi na škodo drugih stanov in njih družin, žen in otrok. Če ima država toliko denarja za plačevanje enega stanu, če lahko tu zapravlja, ker izdaja, ne da bi bila najmanjša potreb, naj ga ima tudi tam, kjer je dejanska potreba. Torej na eni strani trikrat čez potrebo, na drugi strani pa niti do potrebe. Tudi država je podvržena pri razdeljevanju materijelnih dobrin na eni strani narodnogospodarskim in na drugi strani etičnim načelom. In kje ste ti dve načeli pri gorenjem postopanju vlade?! Kje je etika, ko morajo otroci državnih uslužbencev zato, ker dobivajo oficirji take plače, dejanski stradati! Ljudstvo je po pravici ogorčeno in ono zahteva, da se od njega plačevani davki pravično in brez protekcije enega ali drugega stanu v zmislu v sedanji družbi veljavnih načel za državi izvrševana dela porazdele med delavce. Tu nima pravice razpolagati z državnim denarjem noben minister in tudi vojnemu ministru kakor tudi celokupnemu ministrstvu odrekamo vsako tozadevno pravico. Dolžnost narodnega predstavništva je, da ukrene vse potrebno, da se te kričeče razmere takoj odpravijo. Če se razmere v najkrajšem času ne spremene, mora zavladati anarhija z vsemi svojimi narodno-gospodarskimi in etičnimi zlimi posledicami in krivi te anarhije bodo v veliki meri tudi naši modri državniki. Caveant!

Iz tužne Istre.

Vedno obupnejši postajajo klici na pomoč naših ljudi v Istri, vedno več vesti prihaja o nečloveškem postopanju in grozodejstvih Italijanov v zasedenem ozemlju.

Ko je župnik Marco Degrassi (Italijan) v Motovunu hotel pri nedeljski maši po evangeliju pridigati italijansko, medtem, ko se je prej vedno pridigovalo hrvatski, je ljudstvo pričelo odhajati iz cerkve. Nato so pa vdrli italijanski vojaki pred vhod, zagrabili nekaj ljudi in jih privezali k drevesom, z licem proti deblu in jih tako pustili do 6. ure zvečer.

V Žminju je italijanski vojaški kaplan San Martino imel pri veliki maši pridigo, kjer je naglaševal, da ni samo smešno, ampak že grešno misliti, da Istra ne bo ostala pod Italijo. Na koncu je pozval narod, naj kliče »Evviva Italia«, poziv, ki se mu seveda ni nihče oglasil.

Monti, bivši katehet na pazinski gimnaziji, je imel v Kringi agitatorični sestanek. Ker ljudje niso vedeli zakaj se gre, so prišli v obilnem številu na shod. Monti je govoril italijanski, a nekdo je prevajal na hrvatsko. Ko je na koncu govora pozval naše ljudi, naj dvignejo roko v znamenje, da so zadovoljni ostati pod Italijo, je dvignilo roko samo šest plačancev, vsi drugi so se s posmehom razšli.

V Rukavcu nad Matuljami so karabinijerji vklenili tamošnjega učitelja Ivana Lesico in ga z verigami na rokah odvedli v Opatijo, od tam zopet peš na Matulje in z vlakom v Trst. Mož je namreč bral »Primorske Novine«, kar pomeni v zasedenem ozemlju zločin. Karabinerji so aretirali še Aleksandra in Antona Rubeša, učitelja v Kastvu in jih s težkimi okovi vklenjene odpeljali v Trst.

Aretacije in internacije naših ljudi v Istri zavzemalo vedno večje dimenzije. Po italijanskih vojnih oblasteh in s pomočjo domačih italijanašev so sestavljene cele listine oseb, določenih za internacijo, ki se potem tudi brez odloga in z vso brezobzirnostjo izvršuje. Koliko naših ljudi bi bilo doslej zaprtih, interniranih in odgnanih v Italijo, ni mogoče ugotoviti: njihovo število znaša nekaj tisočev. Doznali smo, da so bili zadnje dni, razun dra Zuccona in svetnika Jurija Corazze internirani iz Pazina in okolice še sledeči: stražnojster Jovanovič, gostilničar Stranič, župnik Filipčič iz Žminja, župnik Uičič iz Vranja, Bačič, učitelj na Učki, dijak Ribarič, Mladenič, učitelj v Brestu, Gortan, učitelj v Vodicah, kmet iz Berma Šime Ladavac, polbrat drja Červarja Metod Sironič. Razen teh je bilo v Labinjščini aretirano mnogo seljakov, katerih imena doslej še niso znana.

Eden glavnih ciljev italijanske okupacijske oblasti je izpodkopavanje ugleda narodnih voditeljev. V ta namen razširjajo nemoralnost in pokvarjenost med našim ženstvom. V tem poslu prednjačijo laški oficirji, ki so sploh izvrstni »kavalirji«, ki razumejo svoj posel. Rogajo se vsemu, kar je sveto našemu ljudstvu. V Veprincu so v neki starinski cerkvi otvorili krčmo (kantino). Nemoralnost razširjajo italijanske oblasti posebno s prirejevanjem plesov. Plesnih zabav ne prirejajo samo ob nedeljah, ampak tudi ob delavnikih in to v vseh primernih prostorih razpuščenih narodnih društev. Vojaki s silo tirajo naša dekleta na plese, ki trajajo do zore. Tu se pije, raja in se ubija našemu našemu ljudstvu vsak zmisel za poštenje, delo in treznost. S tem hoče Italija zadušiti narodno zavest v našem ljudstvu in ga gospodarsko in narodno zasužniti.

P. P.

Jugoslov. socialistično izdajateljsko društvo „Tucović“.

V Parizu se je ustanovilo Jugoslovansko socialistično izdajateljsko društvo, ki ima namen, širiti med delavskim ljudstvom kulturo in ga izobraževati. Imenuje se »Tucović« po genialnem srbskem organizatorju, velikem duševnem mislecu, socialistu Tucoviću, ki je za časa vojne umrl v Londonu. Ob priliki ustanovitve so poslali jugoslovanskim delavcem socialistom sledeč oklic:

Jugoslovanski delavci in socialisti!

Svetovna vojna, ki je v teh štiri in pol letih prelila ogromno krvi, kakor tudi revolucionarna gibanja, ki morajo neprenehoma nastajati, so pokazala vsem, pa tudi jugoslovanskim delavcem-socialistom, da mora biti delavski razred čim preje zmožen, da prevzame v svoje roke krmilo nove družbe, ki nastaja.

Potrebno je živo in intenzivno delo na izobrazbi in povzdigi delavskih mas, da bi bile čim preje sposobne, da uničijo gospodstvo kapitalističnega razreda. A to more biti edino mogoče, ako bo delavski razred naših dežel svest svojih interesov, ako jih ne bo družil z interesi kapitalističnega razreda, ako bo varoval svoje zaděve, ako bo vodil svojo razredno borbo do dneva Socialne revolucije, ki hoče šele odpraviti vse razrede in vsako razredno borbo.

Svesti velikih nalog, ki nas čakajo še v bodočnosti, so se naši sodrugi vseh treh plemen našega naroda pri prvem medsebojnem stiku sporazumeli, da postavijo takoj temelj obširni akciji za socialistično izobrazbo delavskih mas in so ustanovili Jugoslovansko socialistično izdajateljsko društvo »Tucović« s sedežem v Belgradu in z osnovno glavnico 1,000.000 dinarjev, ki naj se vplača z nakupovanjem delnic. Vsaka delnica velja 50 dinarjev.

Ime našega nepozabnega sodruga Dimitrija Tucovića, tajnika srbske socialistične stranke, bodi simbol socialistične ideje, katero naj društvo razširja; bodi popoln program dela našega skupnega gibanja, katerega duševno edinstvo je bilo ustvarjeno in na katero je Tucović največ delal in dozidal. Ime Tucović je prvenstven simbol internacionalnega socializma, ki je edini zmožen, privesti delavski razred k cilju, k osvobojenju.

V tem svetlem znamenju internacionalnega socializma prične delo našega skupnega gibanja. To je najboljše znamenje za uspeh, za veliko prihodnjost. Žrtvujmo temu uspehu vse svoje moči, s katerimi razpolagamo! Utrpimo denarne žrtve, kar največ jih moremo. Te se nam hočejo stokrat nagraditi. Nagrada naj bode: Prihodnjost naše mladine brez vojne, brez tiranstva gospodarja, brez eksploatacije kapitalista.

Plačujmo delnice!

Sodrugi vodstva srbske socialistične stranke so pooblastili sodruge v Parizu — člane delavske komore in člane jugoslovanske delavsko-socialistične skupine — da tiskajo delnice društva in vrše vpisovanje. Delnice prvega obroka so v tisku, a izdelana so že potrdila, na katera naj se vpisuje delnice. Prvi obrok znaša 4000 delnic po 50 dinarjev, kar znese 200.000 dinarjev. Amortizacija traja 50 let. Vodstvo društva odredi naknadno obrestovanje.

Podpisovanje delnic prvega obroka se mora izvršiti najmanj v teku 10 mesecev, t. j. do konca leta 1919. Za vpis se plača 1 dinar za stroške.

Podpisovanje se vrši: V Belgradu, Sarajevu, Ljubljani, Splitu. Strankina vodstva poverijo one, ki bodo prevzeli vpisovanje. V Parizu vpisuje sodrug Vojislav Dogandžitch, član vodstva jugoslovanske delavsko-socialne skupine in član delavske komore, rue St. Dominique 99; v Londonu — Jugoslovanska socialistična skupina; v Ameriki — Jugoslovanska Federacija socialistične delavske stranke (organ »Radnička Borba«); v Clevelandu — Jugoslovanska Internacionalno - socialistična zveza (organ »Znanje«) v Chicagi. — Tem se odpošljejo bloki s potrdili. Vpis se vrši tudi po drugih deželah, ko se bodo javili sodrugi ter zahtevali delnice.

Delnice so namenjene jugoslovanskim delavcem.

Sodrugi, agitirajte za nakupovanje delnic! Pristopajte k društvu! Podpirajte svoje delo! To je vaša dolžnost! Osvobojenje delavca naj bo delo delavcev samih.

Pariz, marca meseca 1919.

Jugoslovanska delavska socialistična skupina.

Pooblaščenci Delavske komore.

Politične vesti.

Po svetu.

Za kulturno in gospodarsko vzajemnost.

LDU. Lyon, 16. (Brezžično.) V spomin na 13. april 1918, ko so Čehi in Jugoslovani v Pragi skupno prisegli na narodno stvar, je društvo za slovansko vzajemnost izdalo poziv na javnost, v katerem priporoča ustanovitev kulturne in gospodarske vzajemnosti novoustanovljenih slovanskih držav.

Zahteve čeških delavcev.

LDU. Dunaj, 18. (ČTU.) Na vrtu »Delavskega doma« se je vršil ljudski shod, katerega se je udeležilo 5000 oseb. Legijonarski poročnik Karol Mrhola je govoril, da je za delavske sloje čehoslovaške republike edini cilj demokratski razvoj, da se odvrne od domovine nevarnost razpada in vojne. Poslanec Pik je navajal, da češki delavci ne bodo posnemali tujih zgledov, posebno ne politično nasilnih izbruhov, temveč da bodo delovali potom demokracije in politične moči, da omogočijo boljše življenje v republiki. Naposled se je enoglasno sprejela resolucija, s katero se shod izjavlja za politiko demokracije in parlamentarizma in zahteva enotnost s socialno-demokratično stranko.

Revolucionarni nemiri v Milanu.

LDU. Berlin, 15. (DunKU.) Italijanska »Unione« javlja iz Lugana: Dasiravno so italijanska časnikarska poročila po cenzuri zelo pobeljena, je vendar iz njih razvidno, da so bili v nedeljo v Milanu ob priliki nekega socialističnega shoda taki revolucionarni nemiri, kakršnih v Italiji dosedaj še niso doživeli. Shod se je vršil na trgu Zangliano, ki ga je zaprlo vojaštvo, ker sklicatelji niso prosili vladnega dovoljenja. Množica je grozila četam, ki so začele streljati. Bilo je mnogo mrtvecev in ranjencev. Besna množica se je vrgla na vojaštvo, kateremu so prišla na pomoč ojačenja v avtomobilih. tevilo mrtvecev in ranjencev je tako veliko, da mestne zdravstvene naprave niso zmogle dela. »Secolo« ceni število mrtvecev in ranjencev na obeh straneh na več sto.

Nemiri na Bavarskem.

LDU. Berlin, 15. (DunKU.) »Berliner Tageblatt« javlja iz Bamberga: Glasom zadnjih do poldneva došlih vesti terorizirajo špartakovci javnost. Na cestah je popolna anarhija. Obe stranki se med sabo divje bojujeta. Roparske tolpe udirajo v hiše in plenijo in ogrožajo banke. Vojaški avtomobili s strojnicami divjajo po mestu in lovijo pripadnike Hoffmannove vlade. Na kolodvoru so bili krvavi boji. Na kolodvorskem trgu in po drugih delih mesta živahno streljanje.

LDU. Monakovo, 15. (DunKU.) Moč je sedaj neomejeno v rokah revolucionarnih obratnih in vojaških svetov, katerih vodja je Pavel Axelrod. V mestu v splošnem vlada mir. Splošna stavka je uspela.

LDU. Berlin, 16. (DunKU.) Vesti, ki soglašajo, poročajo, da je položaj bavarske vlade predkoslej resen. »Vossische Zeitung« javlja, da je minister Hoffmann z drugimi ministri neznanokam odpotoval.

LDU. Berlin, 16. (DunKU.) Zastopnik časopisja, ki je pred kratkim zapustil Monakovo, poroča, da vlada tamkaj popolna anarhija. Prodajalne živil in druge trgovine so zatvorjene. Splošna stavka je povsod izbruhnila. Dr. Lewin ima neprestano govore na razburjeno množico. Boj za glavni kolodvor in poslopja v soseščini je zadnjo noč zopet izbruhnil. Špartakovci rekvirirajo živila po hišah.

LDU. Berlin, 16. (DunKU.) »Berliner Tageblatt« poroča iz Nürnberga: Monakovo je bilo včeraj od zgodnjega jutra dalje zopet v znamenju splošne stavke. Ponoči so v posameznih delih mesta streljali.

Stavka v Berlinu.

LDU. Berlin, 16. (DunKU.) Danes dopoldne se bo odločilo, če bo splošna stavka nameščencev ali ne. Odbori nameščencev zahtevajo takojšnjo dovolitev pravice do soodločevanja pri vodstvu podjetij in ako se te zahteve odklonijo, takojšnji vstop v stavko. Osrednje stavkarsko vodstvo naj bi po možnosti vzdrževalo promet v velikem Berlinu. Nameščenci plinarn, vodovodov, elektrarn in bolnišnic so dobili navodilo, naj delajo tudi nadalje. Tudi nastavljenci preskrbovališč živil so dobili navodila, naj ne prekinejo svojega dela.

Stavka v ruhrskem ozemlju.

LDU. Nanen, 16. (Brezžično.) V ruhrskem ozemlju se stavkujoči polagoma vračajo k delu, vendar pa znaša število stavkujočih še vedno skoro 140.000 delavcev.

Barzilajeva izjava.

LDU. Kopenhagen, 16. (ČTU.) Glasom poročila lista »Newyork Herald« je italijanski mirovni delegat Barzilai v Parizu sprejel zastopnike časopisja in izjavil, da misli svet četvorice, da je mogoče, da bi bila Italija že vsled svojih notranjih dogodkov prisiljena, umakniti se s kongresa. Barzilai je pristavil, da za Italijo ni nobene možnosti, pogajati se s sedanjimi Jugoslovani.

Mirovna konferenca.

LDU. Amsterdam, 15. (DunKU.) »Algemeen Handelsblad« poroča iz Pariza: Lloyd George je pod vtisom izida volitev v Hullu zahteval novo ureditev odškodninskega vprašanja in jo tudi dosegel. Sklenilo se je tedaj, da se že sedaj določi skupni znesek odškodnine, ki jo mora plačati Nemčija v 50 letih. Višina vsote se še prikriva, obsega pa vso vojno škodo in vojaške varščine ter bo mogoče znašala 250 milijard. Nemčija mora takoj plačati 25 milijard, in sicer s tem, da zastavi dacarino, monopole itd. in v nemških državnih blagajniških papirjih, ki se morajo izplačati v 10 letih.

LDU. Pariz, 15. (DunKU.) Ta teden naj se rešijo vsa vprašanja, ki so v zvezi z Nemčijo, na kar se bo svet četvorice začel pečati z drugimi sovražniki, in sicer Avstro-Ogrsko in Turčijo. Tozadevna teritorijalna vprašanja so baje že urejena. Lloyda Georgeja bo v odsotnosti zastopal Balfour.

LDU. Pariz, 15. (DunKU.) »Havas« poroča: Nemci bodo res povabljeni, da pridejo 24. aprila v Versailles. Verjetno je, da se bo pogodba sredi maja mogla podpisati.

Japonska se odstrani z mirovne konference.

LDU. Chiasso, 16. (ČTU.) »Giornale d' Italia« javlja po pariških vesteh, da se bo Japonska umaknila z mirovne konference, ako se ne bo ugodilo njeni zahtevi v vprašanju enakosti plemen.

Demisija španskega kabineta.

LDU. Madrid, 15. (DunKU.) »Havas« poroča: Romanones je bil v pondeljek popoldne pri kralju, kmalu nato tudi Maura. Ko je zapuščal palačo, je Romanones naznanil demisijo kabineta.

Iz časopisja.

»Slovenski Narod« prinaša izvajanja JDS poslanca A. Ribnikarja o političnem položaju na Slovenskem. Pravi, da se je zadnje čase pojavilo rovarjenje proti sedanjemu državnemu stanju in vojna med strankami. Glede taktike socialistov meni, da se ostrejši njihov nastop v Jugoslaviji ne bo obnesel, ker je država v položaju zatreti vsak resnejši poskus prevrata, ki bi spravljal v nevarnost obstoj naše mlade države.

Celjska »Nova Doba« piše o vojnih dobičkarjih. Pravi: Vojni dobičkarji so ljudje, ki mislijo, da so si z lastnim trudom pridobili veliko imetja. So večinoma ljudje, ki so bili oproščeni vojaške službe v svrho vojnih dobav. Najlažje so si pridobili vojni dobičkarji premoženje kot trgovci, predvsem manufakturisti, ki so kupovali leta 1914. blago 1 m po 6 K, pa so ga leta 1917. prodali po 200 do 300 K. Med vojne dobičkarje spadajo tudi večji posestniki, ki so si potom prodaje velikega števila živine, lesa in živil, nakupičili ogromne prihranke. Revež da rad državi, kar je državnega in bogu kar je božjega. A bogataš?! Demokratska doba, ki naj izsili pot preko kapitalizma, ne more zavladati, če ji ne ugladimo poti z moralo in altruizmom!

»Hrvat« piše o »demokratizmu« mirovnega posveta v Parizu: Nastopilo je razočaranje. Ulogo Nemcev so prevzeli zapadnoevropski narodi, nosilci demokratske zastave. Prevzeli so jo celo v poostreni formi. Tako se je zgodilo, da je pariška mirovna konferenca zaostala celo daleč za brestlitovskim mirom. Mirovno posvetovanje ne samo da je za vso javnost tajno, ampak celo sami diplomati in zastopniki interesiranih držav ne morejo izvedeti, kaj med seboj govore štirji modrijani sveta.

Dopisi.

Iz učiteljskih krogov smo prejeli sledeči zgovorni obupni klic: Hvalevredno je, g. urednik, da se vaš cenjeni list poteguje tudi za nas bedne narodne učitelje, saj imamo z delavci slično usodo; razloček med nami je le ta, da delavci delajo fizično, mi pa duševno. Zatirani pa smo vsi! A svaka sila do vremena! Gabiti se mora človeku, koliko časa in kako nas merodajna gospoda vodi za nos, kar se tiče našega materialnega stanja. O tem je že dobro povedal vaš zadnji članek. Pomislite: velikonočni praznik so pred durmi, a mi ne bomo imeli niti kaj jesti, niti kaj obleči. Gorostasna je beda, ki vlada v nekaterih učiteljskih družinah. Poznam revnega penzionista, čegar stalni gost je b o l e z e n v hiši; a radi pomanjkanja denarja si nesrečni mož ne more oskrbeti ne primernega živeža, ne klicati zdravnika in si kupiti zdravil. In vrhu tega mu hišni gospodar preti z — deložiranjem! Ker je mož velezaslužen, kateremu je domovina hvalo dolžna, je zaupno prosil merodajno šolsko oblast naj mu nakaže vsaj primeren predujem na zboljšano plačo, ki jo pričakuje. Ali mislite, da se je merodajna oblast zmenila za njegovo prošnjo? Še odgovora mu ni dala! In tako pričakuje edine rešiteljice — smrti! Škandal! Kakor pravkar doznajem, so železničarji vendar vsaj nekaj dosegli, tako, do bodo za praznike imeli na mizi vsaj zabeljene žgance, če ne mesa in potic; a borni učitelji niti zabeljenega krompirčka ne bomo imeli! Bosi in razcapani se bomo menda sitili z o b l j u b a m i naših mogočnežev! Dragi tovariši! Kako dolgo bomo še to trpeli? Navadni delavci š t r a j k a j o v najhujši sili! Zakaj bi mi ne! Na noge, uboga učiteljska raja! Ako nam do velike noči ne dajo davno obljubljenega plačila ali vsaj primerne vsote na račun — **š t r a j k a m o!** Zaprimo šole in prej jih ne odprimo, dokler nam ne pride **d e j a n s k a p o m o č!** Boljša smrt nego tako pasje življenje!

Ribnica. Pri nas je tako, kakor marsikje. Dosti govorjenja, pozitivnega dela pa nič. J. D. S. ima svoje sestanke ut bibamus; da se pa to napram ženicam more opravičiti, »imamo sejo«. — Pri Cenetu je bil napovedan shod N. S. Z. Govornik je razložil program svoje stranke, ogibal pa se je na vse mogoče načine J. D. S. ter jo je kot mater zatajil. Obdregnil se je ob socialne demokrate ter krščanske socialce. Se razume, ne brez ugovorov. Polagoma se je pričela dvorana prazniti tako, da nazadnje še pripravljalnega odbora ni bilo menda mogoče sestaviti. Ker so baje pri seji J. D. S. sklenili, da se sestanka ostentativno ne udeleže, se istega niso udeležili ter porabili zopet to priliko ut bibamus. Sicer, kdo bo pa pri delavcu sedel ali stal, ko po potu smrdi. Vaši »demokratsko« zavihani nosovi ne preneso tega. Cene je klel nad tako udeležbo. Gospodje, tudi temu se boste privadili, pa kmalu. Kar priznajte, strah vas je in opravičeno. Vendar si ne morete misliti, da bi šel kdo delavcev v vaše vrste, ko imate še vedno stare grehe, da volilca le na predvečer volitev poznate. Pustite delavca, ta se bo že organiziral in brez vas. — Kar puško v koruzo, vi pa v muzej. Colerlc.

Iz Maribora.

Bordel in stanovanje. V Mariboru smo imeli bordel, ki so ga zdaj razpustili. In prišli so novi uradniki, ki

jih je vlada poslala sem. No, ker pa je pomanjkanje stanovanj, so poslali te »nove ljudi« v te dišeče kamrice.

Upoštevaje sedanje težavne razmere radi sob, bi rekli, da se dajo tudi tam nastaniti ljudje. A prokleta dolžnost magistrata bi bila, prisiliti lastnico, da dá sobe na sveže prebarvati in sploh vse preurediti. Če pa to ne gre, potem pa treba strune še bolj napeti: saj se še najdejo hiše, kjer se gotovi ljudje ošabno šopirijo po sobah, ne pa tako, da če kak star generalček malo zasitnari, pa že pritrdijo njegovi kaprici, češ, da ne more spati, ako g. uradnik pride ob 10. uri zvečer domov.

Ljudske in druge šole v Mariboru. S tem mesecem so slov. učitelji prevzeli pouk. Do tedaj, t. j. prav do zadnjega marca so pa nemški učitelji še učili. Drugo jutro so bili odslovljeni brez plače in so bili takorekoč na cesti. In šli so k nemškim bogatim »purgarjem«, da jim posodijo vsaj za stanovanje, ki so ga imeli s 1. aprilom plačati. — Seveda so ti purgarji radi segli v žep, kajti to je reklama proti Jugoslaviji, kaj ne? Mi nismo zagovorniki onih nacionalnih učiteljev — so namreč tudi častne izjeme med njimi, a preveč velikodušnosti ali pa diplomatike v prid naše države pa ni v takem ravnanju naših oblasti. Mislimo pa tudi, da bi bilo bolj umestno, vsaj poskusiti tudi inorodce z lepa pridobiti zase, saj strojnice in vojaštvo tudi precej stane, morda še več, kakor učiteljske plače teh nemških učiteljev. Vsaj par mesecev preje bi se jim bilo moralo povedati, kaj jih čaka. Podpore za brezposelne so pač majhne in za bivšega učitelja vendarle sramotne.

Šikane na potovanju v Nemško Avstrijo. Ako je bogovom sploh ugajalo, da si dobil potno dovoljenje v Nemško Avstrijo, se ti vendar z dokumentom v roki zgodi, da te v Špiljah (ker so tam špilje-spelunca) na kolodvoru zapro v čakalnico, te ne puste naprej ali nazaj —, češ, da ni veljaven potni list, ki so ti ga za drage kronce napravile oblasti. In če imaš srečo, da te potem kak major milostno spusti spet na svobodo, potem si itak že srečen. — Smo pač »svobodni« državljani.

Za slovensko akademsko menzo!

Malo nas je, ki smo se po dolgih letih zopet vrnili na svoja študijska pota in kakor še nikdar niso bila slovenskemu akademiku dolga študijska leta bogve kako rožna, se zdi, da mu je ta neprijetna usoda za petami tudi še sedaj, ko stoji domovina na lastnih tleh. Z vso skrbjo gleda namreč slovenska akademska mladina v Zagrebu v najbližjo bodočnost, kajti preti nevarnost, da bo morala zbog akutne menzne krize kmalu zapustiti zagrebško vseučilišče, ako se ji ne omogoči, da se vzdrži menza tudi za naprej.

Slovenska pokrajinska vlada je nakazala društvu Akad. doma za letošnje šolsko leto 150.000 kron kot podporo slovenskemu akademskemu dijaštvu. Stroški, zlasti menzni, pa so proti prvotnemu pričakovanju mnogo večji, in tako je sedaj preračunjeno, da zadošča teh 150.000 kron le še do približno srede maja, in ako zanaprej ne dobi društvo Akad. dom nobene nove podpore, smo slovenski akademiki izključeni iz hrvaške menze.

Čisto negotovo je, bo-li dovolila belgrajska vlada ponovno podporo našemu dijaštvu, kajti edinole ta vlada ima pravico, da nakazuje iz državne blagajne. Zato pa je slovensko akad. dijaštvo v Zagrebu dolžno v lastnem interesu, da si zagotovi vsaj za zadnja dva meseca tega šolskega leta svoj obstoj v Zagrebu na ta ali oni način.

V ta namen je sklenila Slovenska akad. stanovska zveza v Zagrebu, da se obrne do širših krogov svoje domovine, ki naj ji pomorejo v zares kritičnem položaju slovenskega dijaštva v Zagrebu.

S. Z. S. A. kot predstavnica celokupnega slovenskega akad. dijaštva z začasnim sedežem v Zagrebu priredi v omenjene svrhe po Sloveniji v najkrajšem času cvetlične dneve, na kar S. Z. S. A. opozarja že sedaj zlasti premožnejše kroge, ki so tem bolj dolžni, da se odzovejo pravičnemu apelu dijaštva. Razen cvetličnih dnevov se bodo uprizorile tudi še druge vrste prireditev, predavanja, po možnosti koncerti itd.

Slovensko občinstvo, ki se je ob vseh prilikah rade volje in bogato odzvalo vsem resnejšim akcijam, se bo — in S. Z. S. A. je o tem popolnoma uverjena — odzvalo tudi klicu slovenske akademske mladine v Zagrebu in pokazalo, da ve ceniti važnost in pomen tudi te podporne akcije.

Za časniški odsek S. Z. S. A.:
Vilko Lipovšek, fil.

Dnevne vesti.

— **Demonstracije v opernem gledališču.** Pri včerajšnji predstavi v opernem gledališču so sredi dejanja »Ugrabljene Eveline« pričeli nekateri elementi na galeriji kričati, naj se odstrani gdč. Klimentova z odra. Končno so bili ti nezdravi elementi vrženi na cesto in predstava se je nadaljevala nemoteno dalje. Ista usoda je doletela tudi g. L. Igralko je občinstvo z velikim navdušenjem obsulo s cvetjem.

— **Višje šolsko nadzorstvo.** K tozadevni notici v vašem cenjenem listu, v kateri razpravljate o dr. Opeki in dr. Bezjaku, naj vam služi sledeče pojasnilo: Učiteljstvu gre pri imenovanju v višje šolsko nadzorstvo za princip in ne za osebe. Učiteljstvo stoji na popolnoma demokratičnem stališču, da ne sme vladati stan nad stanom, ampak, da naj n. pr. delavec odloča o svojih stanovskih zadevah, uradnik v svojih itd. Logično k temu mora tudi ljudskošolsko učiteljstvo zahtevati, da se izroči strokovno nadzorstvo možem, ki izidejo iz lastnega stanu. Dosedaj pa je stalo ljudskošolsko učiteljstvo vedno pod nadzorstveno kuratelo srednješolskih profesorjev. Naše stališče je: ljudsko in meščansko šolo ljudskošolskim učiteljem, srednjo šolo pa srednješolskim učiteljem. To je pravica, ki jo pač smemo zahtevati od res demokratične države. Sedaj so ljudskošolski referati v rokah profesorjev dr. Opeke, dr. Grafenauerja in dr. Poljanca. Še v umrli Avstriji je bilo več pravice za ljudskošolskega učitelja. Upamo, da tudi socialno-demokratična stranka pripozna upravičenost učiteljskih zahtev. — Učitelj.

— **Brivnice** bodo na velikonočno nedeljo do 12. ure opoldan odprte, na velikonočni pondeljek pa cel dan zaprte.

— **Poverjeništvo za socialno skrb** uraduje od 15. aprila dalje od 8. ure dopoldne do 2. ure popoldne nepretrgoma. Vložišče je odprto od 8. do 12. ure dopoldne Stranke se sprejemajo ob delavnikih od pol 11. do 12. ure dopoldne; poverjenik pa sprejema stranke le ob torkih, četrtkih in sobotah od 10. do 12. ure dopoldne.

— **Učitelji sodrugi!** Vabilo se vsi učitelji sodrugi, da prijavijo svoj naslov na uredništvo »Napreja«. Nekateri somišljeniki žele prirediti v čimkrajšem roku sestanek, zato so nas naprosili, da sprejmemo naslove, ki naj bi omogočili čim obsežneje sklicanje sestanka.

— **Gledališki svet.** Člani gledališkega sveta se vabijo na sejo, ki bo v petek, dne 18. t. m. ob petih popoldne v pisarni Matice Slovenske.

— **Posebno ministrstvo za ureditev valute.** »Pravda« javlja, da se ureditev valute ne bo poverila ministrstvu za finance, ampak da se bo za to osnovalo posebno ministrstvo.

— **Izvoz sira v inozemstvo.** Ministrstvo trgovine je dovolilo izvoz sira 100 vagonov preko Soluna v zavezniške države.

— **Begunci, pozor!** Sprejme se takoj kmečka družina za obdelovanje posestva. Pogoji so jako dobri. Natančen naslov se izve pri »Posredovalnem uradu za begunce v Ljubljani«, Dunajska cesta 38.

— **Česka obec v Ljubljani** naznanja svojim članom, da prijateljski sestanek v soboto, 19. aprila odpade. Od sobote, 26. aprila naprej, se bodo vršile vsako soboto članske seje in po potrebi tudi odborove seje, katerim bo vselej sledil prijateljski sestanek. Gostje dobrodošli!

— **Državna posredovalnica za delo, podružnica za Ljubljano in okolico.** V preteklem tednu (od 6. do 12. aprila 1919) je iskalo delo 159 moških in 122 ženskih delavnih moči. Delodajalci so iskali 64 moških in 14 ženskih delavnih moči. Posredovanj se je izvršilo 64. Pri vseh podružnicah Državne posredovalnice za delo je od 1. januarja do 12. aprila 1919 iskalo delo 4741 delavnih moči, delodajalci so pa iskali 3970 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 1013. Delo iščejo pisarniške moči (212), trgovski uslužbenci (131) tov. delavke, služkinje, ključavničarji, kovači, krojači, čevljarji, peki, mlinarji, mesarji, rudarji, mizarji, kolarji, natakarice. V delo pa sprejme posredovalnica zidarje, delavce za v tovarno opeke, čevljarje, tesarje, ključavničarje, poljske delavce, krojače, šivilje, maserko, služkinje in razne druge obrtnike.

— **Varnost na deželi.** »Mariborski delavec« poroča: V soboto, 5. t. m. okoli poldneva je Jožef Kitek, posestnik v Vrholah, okr. Maribor zasačil na podstrešju svoje hiše nekega neznanega človeka, ki mu je hotel krasti meso. Ta pa potegne bodalo in ga zabode dvakrat v prsi. Kiteka so pripeljali smrtnonevarno ranjenega v Slov. Bistrico, kjer ga je dr. Lebar obvezal, potem so ga pa prepeljali v Maribor v bolnišnico. Orožn. postaja v Slov. Bistrici je takoj prevzela zasledovanje zločinca, ki je pri belem dnevu izvršil roparski napad. V zadnjem času se klati po deželi več sumljivih oseb, ki skušajo izvršiti vse vrste tatvin in goljufij. Treba je paziti in take osebe javiti takoj najbližji orožn. postaji!

— **Jugoslavenski odio za gubitke i crveni križ** kod bivš. rat. minist. u Beču je naznanil, da se nahajata v Maadi i Tura (Kairo v Egiptu) internirana kot vojna ujetnika: 1. Domobranec Alojz Stock, roj. 1874., iz Ljubljane, in 2. narednik Henrik Höniginan, roj. 1892., iz Kočevja. Po izjavi kr. nizozemskega konzulata v Kairu se postopa z ujetniki zelo dobro.

— **Cenzura filmov.** Na Hrvatskem je izdal ban naredbo, po kateri se uvede cenzura filmov z ozirom na nravnost prosvete ter državnega redarstva in narodne obrane. Pri županstvih se uvede poverjeništvo za cenzuro filmov.

— **Konec stavke železničarjev na Reki.** Madžarski železničarji (okoli 1000) so izjavili, da ne vozijo nobenih vojaških transportov. Jugoslovanski železničarji (okoli 300) pa so sklenili služiti antanti in da bodo vozili tudi vojaške transporte. Tako je zopet upostavljen promet.

— **Radiografska postaja v Zagrebu** je dobila stroj za oddajanje vesti. Doslej je vesti lahko samo sprejemala.

— **Proti osnovanju pravoslavne fakultete** na zagrebškem vseučilišču so se izjavili belgrajski bogoslovni krogi. Boje se nasprotstva med cerkvijo in državo.

— **Fingiran samomor.** V Osjeku je neka služkinja Gabriela Mlinarić pustila pri gospodarju pismo, kjer pravi, da bo skočila v Dravo. Videli so jo pa pozneje z neko drugo služkinjo. Okradli sta obe svoje gospodarje in pobegnili.

— **Italijansko darilo dunajskemu ljudstvu.** Iz Basla se je poročalo, da je italijanska vlada na prošnjo generala Segrea dovolila 4000 ton riža darovati Dunajčanom za velikonočne praznika.

— **Parobrodni promet po Donavi.** Kmalu bo začel trgovski promet po Donavi. Tovori se bodo sprejemali na progi Vukovar — Novi Sad, potniški promet pa se bo začel še ta teden na progi Belgrad — Baja in nazaj.

— **Občinski agrarni odbori.** »Narodne Novine« prinašajo bansko naredbo o ustanovitvi občinskih agrarnih odborov za županije: zagrebško, varaždinsko in bjelovarsko-križevaško v svrho izvedbe agrarne reforme. Ako ima kdo v okolišu teh županij več kot 100 oralov zemlje, se mora tekom treh dni prijaviti. Enako vsi oni, ki se bavijo z obdelovanjem zemlje, a svoje zemlje nimajo ali jo imajo premalo, ter oni, ki jo imajo dovolj, pa jo obdelujejo z najetimi delavci, končno oni, ki obdelujejo svojo zemljo samo potom najetih delavcev. Za vsako od teh 5. kategorij se imajo izbrati občinski agrarni odbori, ki imajo ob času rešavanja agrarne reforme posvetujoči glas. Občinska glavarstva morajo sestaviti popis objektov nad 100 oralov. Vsa zemljišča, ki jih veleposestniki ne morejo l. 1919. obdelati, se dajo v najem. Višina najemnine se naknadno določi.

— **Stavka v Rimu.** »Jug« je brzojavno izvedel iz Reke, da tja ne prihajajo nobeni rimski listi vsled stavke v Rimu.

— **Cena kruha na Dunaju.** V torek je deželna vlada imela sejo, v kateri se je bavila z določitvijo nove cene kruhu. Nova cena bo znašala od kron 2:12 in 2:32 za navadni hleb.

Iz stranke.

Politična šola v realki danes odpade.

Vsi odborniki »Socialne Matice« naj pridejo **jutri, v petek, točno ob 9. uri dopoldne v upravo »Napreja«.** Gre za zelo nujno in važno zadevo, zato polnoštevilna udeležba dolžnost vsakega posameznika.

Shodi.

V Litiji na velikonočni pondeljek. Poroča sodrug Petejan.

V Makovljah na velikonočni pondeljek. Govornik iz Celja.

Strokovno gibanje.

Iz strokovnih organizacij.

Na velikonočni pondeljek, dne 21. aprila se vrši v gostilni gosp. Novaka točno ob 3. uri popoldne **shod tukajšnih kemičnih delavcev.** Vzpored: Nadomestne volitve v odbor ter stališče k zadnjemu mezdnemu gibanju. Polnoštevilna udeležba dolžnost!

Naročnikom „Majskega spisa“.

V proslavo Prvega Maja izda »Slovenska Socialna Matica« serijo razglednic (šest), po originalnih risbah slovenskih umetnikov. Razglednice bodo stale (posamezen komad) 12—16 vin. Skupno z »Majskim listom« bomo poslali našim organizacijam tudi toliko razglednic, kolikor so naročile »Majskega spisa«. Nadejamo se, da bodo sodrugi in sodružice z veseljem posegali po teh umetniško izdelanih razglednicah in da še pred 1. majem naročnino obnove.

Kultura.

Nova pesniška zbirka. V založbi Tiskovne zadruge v Ljubljani je pravkar izšla zbirka Fl. Golarjevih pesni »Rožni grm«. Pesnik Golar je znan po svoji prvi pesniški zbirki »Pisano polje«, ki je izšla leta 1910. in našla splošno priznanje ter pesmih, ki jih je objavljal v »Ljublansk. Zvonu« in »Slovanu«. Golar je pesnik domače zemlje in življenja, ki se razvija na njej. Ljubka in prisrčna je njegova ljubavna pesem. Z »Rožnim grmom«, ki je izšel v lepi in okusni opremi, stopa Golar v vrsto naših najboljših lirikov. Zbirko prav toplo priporočamo. Broširana velja 5 K, vezana 6 K, po pošti 50 vin. več. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

»Plamen«. Izšla je 8. številka »Plamena«, edine internacionalne revije na Balkanu, ki izraža popolno svobodo umetniškega ustvarjanja in zavrača vse tradicionalne laži. — 8. številka prinaša: Dve pesmi Gustava Krkleca: Umiranje dana in Umorno jutro; simfonično pesem Miroslava Krleža: Ulica u Jesenje jutro. Cesarec nadaljuje dramo zadnje faze poloma avstrijske monarhije v noveli: Na poslednjim tračnicama. Številki je dodan dokument za zgodovino jugoslovanske drame, v katerem osvetljuje Miroslav Krleža ličnost gospoda Bacha, sedanjega ravnatelja drame, a uredništvo opeva nagrobno slovo nad literarno smrtjo gospoda dr. Prohaske, glavnega kritika vseh framazonov. — »Plamen« je polmesečnik za vse kulturne probleme, izhaja v Zagrebu, v uredništvu Cesarca in Krleža. Cena posamezni številki 2 K. Predplačilo za pol leta 20 K. Upravništvo in uredništvo: Ilica 7.

Občni zbor Živnostenske banke. V nedeljo se je vršil v Pragi 50. občni zbor Živnostenske banke. Udeležilo se ga je 120 delničarjev s 33.067 delnicami in 1559 glasovi. Zborovanja se je udeležil med drugimi tudi finančni minister Rašin. Čisti dobiček znaša 10,431.932 kron. Razdelila se bo 5% dividenda in razen tega še 2½% superdividenda. Izrečena je bila želja, da se banka socializira in da se sprejmejo zastopniki uradništva v upravni svet. Nato je bila plenarna seja zaključena.

Novi človek bodočnosti.

(Karel Kautsky.)

... Proletarijatu je potrebna visoka inteligenca, stroga disciplina in dovršena organizacija svojih velikih množic. Ti zadnji morajo biti obenem v gospodarskem življenju neoslabljeni, **če hočejo doseči rešitev, da** premagajo svojega strašnega sovražnika. Pričakovati smemo, da se jim to posreči šele tedaj, kadar si prisvoje ta svojstva; da vlada proletarijata in z njo socialna revolucija ne pride prej, dokler ne bodo ne le ekonomski marveč tudi psihološki predpogoji socialistične družbe v zadostni meri pri roki. A zato vendar ni potreba, da bi postali ljudje angeli, ne maramo čakati na to psihološko dozorelost dolgo.

Modernemu proletarijatu je treba velikih sprememb, da postane zrel za socialistično družbo, ker pričakovati je, da socialistična družba znatno spremeni značaj človeka. Kaj nam je za predpogoj socialistične družbe in kaj nam kapitalistična družba ne more izvesti in kaj je v stvari predpogoj, ki se ne da izvršiti? Ustvariti človeka višjega tipa kakor je današnji moderni človek, to bo posledica socializma To prinese ljudem zagotovilo miru in svobodnih časov, dvignivši njih zmisel nad vsakdanjosti življenja, ker jim ne bo treba misliti, kje naj dobe jutri kruh. Socializem bo napravil osebnost neodvisno od druge, a pravtako bo uničil roparsko mišljenje kakor tudi nasprotstvo med ljudmi. Socializem bo obenem izravnal nasprotstvo med mestom in selom, izenačil vsem ljudem pristop k bogatim zakladnicam kulture, vrnil jim naravo, iz katerih bo vrvela rešitev in radost življenja.

Obenem s fiziološkimi koreninami pesimizma uniči tudi njega socialne korenine, bede in osirotelosti onih, ki se iz sile klonijo v spoštovanju in prenasičevanju drugih, ki so v lenem uživanju izpraznili kelih radosti prav do teh grenkosti. Socializem bo odpravil to silo, prenasičenje in vse neprirodno, ustvarivši novega človeka, ki se bo radostil iz življenja, ki se bo veselil krasot in bo pristopen uživanju dobrega. In pri tem bo prinesel svobodo znanstvenemu in umetniškemu stvarjanju za vse.

Ali se moremo nadejati, da se iz teh predpogojev izcimi novi tip ljudi, ki bo najplemenitejše tipe, ki jih je do zdaj ustvarila kultura, še celo daleko nadkrilil. Da, tip nadčloveka hočemo mi, ne kot izjemo, nego kot pravilo, človeka, nadčloveka proti njegovim groziteljem, nikdar pa proti njegovim tovarišem, vzvišenega človeka, ki svojega zadovoljstva ne vidi v tem, biti velik med pohabljenimi pohabljenci, ampak v tem, biti velik med velikimi, srečen med srečnimi, — človeka, katerega občutenje sile ne skrbi vsled tega, kaj stoji na telesih pogaženih bičev, ampak katerega skrb bo, da se, spajajoč se z istotako trudečim se, daje tudi njemu moči k reševanju in zasužnjevanju sebe tem najtežjim in najvišjim problemom.

Tako moremo upati, da vzcvetí carstvo sile in krasote, dostojno najglobokejšim in najplemenitejšim idejam naših mislicev.

Gospodarstvo.

Žganega apna ima na razpolago 20 vagonov Urad za pospeševanje obrti po originalnih tovarniških cenah. Reflektanti na to apno naj prijavijo svoje zahteve nemudoma na omenjeni urad, Dunajska cesta št. 22. Če se reflektanti ne oglase do 23. t. m. se bo izdalo dovoljenje za izvoz preko državne meje. Apno se oddaja samo v celih vagonih.

Zadružno gibanje.

Na velikonočni pondeljek, dne 21. aprila 1919 se vrši v Prevaljah konferenca zaupnikov konsumnih organizacij na Koroškem. Na vzporedu je razgovor o aktualnih gospodarskih vprašanjih. Pričetek ob 9. uri dopoldne. Kraj določijo zaupniki v Prevaljah. Konference se udeležita sodruga Anton Kristan in Filip Uratnik iz Ljubljane.

Prva radnička konsumno - produktivna zadruga »Napred« v Zagrebu poroča o svojem delovanju v IX. poslovnem letu. Društvo ima štiri prodajalne (Zagreb, Vrapče, Šestinc i Osijek), v katerih je prodalo blaga v letu 1918. za 976.315 K 54 v. Dobička je imela zadruga pri tem 49.883 K 36 vin. Blagajniškega prometa je bilo 2,587.355 K 26 vin. Aktiva zadruge znašajo 304.486 K 36 v. Pasiva pa — če odštejemo dobiček 49.883. K 36 vin. — 254.603 K. Upravnih stroškov je bilo 38.403 K 73 vin. — Deležev ima društvo 133.272 K 10 vin. Članov je bilo koncem leta 1917. 813 z 960 deleži; leta 1918. jih je pristopilo 2436 z 2480 deleži, odstopilo 31 z 31 deleži: tako da jih je bilo koncem poslovnega leta 1918. 3218 članov s 3409 deleži, (že v gibanju članov vidimo kako se zadruga razvija.) Društvo je preskrbovalo **14.746 oseb. Toraj tudi na Hrvatskem se že svita! Nikdar** niso bile tu ugodne razmere za konsumno zadružno gibanje. Konsumno - produktivna zadruga »Napred« se je borila osem let za svoj obstanek: šele v devetem letu je dosegla zmago in upamo, da jo tudi v naprej obdrži. Hrvatskim sodrugom kličemo: Le brez strahu naprej v boj za boljšo bodočnost in blagobit hrvatskega proletarijata!

Najnovejše vesti.

Krvnik je odšel v Švico.

LDU. Dunaj, 16. (ČTU.) Bivši nadvojvoda Friderik Habsburški je snoči ob sedmih s svojo rodbino in z malim spremstvom odpotoval v Švico.

Dunajski mestni svet.

LDU. Dunaj, 16. (ČTU.) Mestni svet je sklenil v svoji včerajšnji seji z ozirom na pomanjkanje stanovanj in živil, da bo onim osebam, ki nimajo nemškoavstrijskega državljanstva ali ki ga ne morejo dobiti, nakazal živilske odmerke le za nekaj dni. Že izdane živilske nakaznice se bodo natančno pregledale in po potrebi tudi odtegnile. Nadalje je sklenil mestni svet, da se morajo oblasti

natanko poučiti o razmerah oseb, ki so prišle z vzhoda, in da se morajo te osebe izgnati z Dunaja.

»Epoca« in »Avanti«.

LDU. Berlin, 16. (DunKU.) »Vorwärts« poroča iz Lugana: Orlandov list »Epoca« pravi v uvodnem članku, da bi bilo nespametno, tajiti uspeh generalne stavke v Rimu. »Avanti« napoveduje zmagoslavno, da pomeni stavka v Rimu pričetek splošne stavke proletarcev.

Ameriška vlada za Dunaj.

LDU. Dunaj, 16. (ČTU.) Kakor doznava »Wiener Allgemeine Zeitung« iz verodostojnega vira, se bavi ameriška vlada z velikopoteznim načrtom, ki naj bi zajamčil Dunaju veliko bodočnost v gospodarskem pogledu. Američani nameravajo centralizirati ves blagovni promet ententnih držav na kontinentu na Dunaju, zlasti za narodne države, nastale na ozemlju bivše monarhije. Dunaj bi na ta način postal nekaka državna uvozna in izvozna tvrdka ententnih držav v velikem obsegu. Tukaj bi se organiziralo vse preskrbovanje Evrope s surovinami. — List pravi nadalje, da so Američani že najeli prostore, kjer nameravajo nastaniti svoje urade.

Nemiri na Bavarskem.

LDU. Augsburg, 16. (DunKU.) Iz Monakovega poročajo telefonično: Boji pri glavnem kolodvoru, v katerih so sodelovale poleg topništva strojnice, ročne granate in minometi, so trajali približno 3 ure in so imeli značaj pravcate bitke. Število mrtvih in ranjenih cenijo na 150.

LDU. Berlin, 16. (DunKU.) »Berliner Tageblatt« javlja iz Nürnberga: Izza danes zjutraj prodirajo močne bavarske čete s topništvom in metalci min proti bavarski prestolici. Kdaj pride do odločilne bitke ni znano. Verjetno je, da bo vlada čakala, da pritegne v monakovsko okolico zadostno število sposobnih in zanesljivih čet.

LDU. Berlin, 16. (ČTU.) Kakor poročajo listi, pristaši desnice iz Weimarja, je prosluli anarhist Sontheimer vzel v Monakovem vso oblast v svoje roke. Z njim je prišel na krmilo eden najradikalnejših komunistov.

LDU. Monakovo, 16. (DunKU.) Obvestilni list novoosnovanega izvršilnega sveta prometnih in vojaških svetov prinaša nastopno poročilo izvršilnega sveta: Monakovo, dne 15. aprila. Republika svetov. Monakovski prometni in vojaški sveti so sklenili pri zborovanju 13. in 14. t. m., da ne pripoznajo več provizoričnega revolucionarnega osrednjega sveta. Vsa zakonodajna in izvršilna oblast republike svetov je sedaj v rokah 15 članskega akcijskega odseka. Podpisan: Izvršilni svet prometnih in vojaških svetov.

Nemiri v Hamburgu.

LDU. Berlin, 16. (DunKU.) »Berliner Tageblatt« javlja iz Hamburga: Po zborovanju je šlo 2000 oseb k mestni hiši in odposlalo k senatu deputacijo, da se ugodi njih zahtevam. Z odgovorom množica ni bila zadovoljna. Več kot 1000 oseb je navalilo na mestno hišo in na magistratno klet ter začelo pleniti. Končno se je straži posrečilo, vreči napadalce nazaj. Komunisti so poizkusili zavzeti glavni kolodvor, a jim je izpodletelo.

Generalna stavka v Bremenu.

LDU. Berlin, 16. (ČTU.) Iz Bremena poročajo: Sklep, odgoditi generalno stavko, so zopet preklicali. Generalna stavka je pričela v vseh veleobratih, posebno v ladjedelnicah. Ker stavkajo pristaniški delavci, ne morejo izložiti živil iz ameriških parnikov.

Nemški listi o obliki mirovne pogodbe.

LDU. Berlin, 16. D(unKU.) Listi se pečajo z bodočo obliko mirovne pogodbe in izražajo mnenje, da bo sestajala mirovna pogodba iz dveh delov: 1. iz mirovnih preliminarijev, ki vsebujejo določbo, po kateri se obveže Nemčija, da bo a priori pritrdila vsem dogovorom, ki bodo sklenjeni z njenimi bivšimi zavezniki; 2. iz klavzule, ki se ne tiče Nemčije neposredno in katero bodo podpisali pozneje avstrijski, ogrski, bulgarski in turški delegatje. Kolikor se tiče okupacije levega brega Rena, za katero so bile prvotno določene samo francoske čete, ni izključeno, da bodo za dobo dveh let pripravljene sodelovati tudi Zedinjene države in Angleška. — K tej vesti pripominja »B. Z. am Mittag«: Klavzula, v kateri naj se Nemčija obveže, da bo brez ugovora priznala vsako pogodbo, ki jo bodo sklenili njeni bivši zavezniki, pomeni predvsem, da se namerava z diktiranim mirom preprečiti združitev Nemške Avstrije z Nemčijo. Odgovor Nemčije in Nemške Avstrije more biti samo: »Samoodločba!«

Nemška narodna skupščina preložena v Berlin.

LDU. Weimar, 15. (ČTU.) Po poročilu iz parlamentarnih krogov v Weimarju je sedaj gotovo, da bo narodna skupščina v septembru zopet preložena v Berlin.

Mirovna konferenca.

LDU. Budimpešta, 15. (ČTU.) Po pariški brezžični brzojavki so bile včerajšnje Wilsonove konference z Orlandom glede jadranskega vprašanja zelo zanimive. Govori se, da bo Reka končnoveljavno pripoznana Jugoslaviji. Temu nasproti so italijanski delegatje iznova izjavili, da bodo za ta primer takoj sklenili poseben mir z Avstrijo.

LDU. Brno, 16. (ČTU.) »Lidove Noviny« javljajo iz Moravske Ostrove: Krakovski listi prinašajo vest iz Pariza, da je usoda Pruske Šlezije že določena. Meje so natančno ugotovljene. Mesto Ratibor bo pripadlo Poljski, zapadni del ratiborskega okraja pa čehoslovaški državi.

Kriza na Španskem.

LDU. Ženeva, 16. (ČTU.) »Petit Parisien« poroča iz Madrida, da je politika Romanonesova brezuspešna, ker vzroki obstoječe revolucijonarne nevarnosti niso politični, ampak socialni. Toliko delavci kolikor kmetje hočejo iti do skrajnosti. Vlada namerava obdelano zemljo razdeliti brezplačno ter zelo obremeniti kapital. Bavi se tudi z uvedbo osemurnega delavnika.

Aprovizacija.

Meso na rdeče izkaznice B bo delila mestna aprovizacija v petek, 18. t. m. in v soboto, 19. t. m. v cerkvi sv. Jožefa. Določen je ta-le red: V petek popoldne od 2. do pol 3. št. 1 do 200, od pol 3. do 3. št. 201 do 400, od 3. do pol 4. št. 401 do 600, od pol 4. do 4. št. 601 do 800, od 4. do pol 5. št. 801 do 1000, od pol 5. do 5. št. 1001 do 1200, od 5. do pol 6. št. 1201 do 1400, od pol 6. do 6. št. 1401 do 1600. V soboto, 19. t. m. dopoldne od 7. do pol 8. št. 1601 do 1800, od pol 8. do 8. št. 1801 do 2000, od 8. do pol 9. št. 2001 do 2200, od pol 9. do 9. št. 2201 do 2400, od 9. do pol 10. št. 2401 do konca. Stranka dobi za vsako osebo po 15 dkg mesa.

Raznoterosti.

* **Poizkusi za dosego daljšega življenja.** »Svépomoc« poroča, da so se začeli Amerikanci na vso moč zanimati za to, kako da bi podaljšali človeško življenje. Zdravstveni komisar v New Yorku namerava uresničiti naredbo, ki pravi, da bo vsakdo dolžan se dati najmanj enkrat na leto od kakega zdravnika pregledati. Nadejajo se, da bo s tem podaljšano človeško življenje povprečno za tri do pet let.

* **Zadružna lekarna v Švici.** V Ženevi deluje zadružna lekarna s šestimi filijalkami. Člani morejo postati le bolniške blagajne in tudi deleže so vplačale le bolniške blagajne, zato znašajo 26.916 fr., reservni fond pa 101.000 fr. Ženevska zadružna lekarna je imela v minolem poslovnem letu nad 34.000 frankov čistega dobička. — Tudi »Osrednja zveza čeških bolniških blagajen« namerava ustanoviti lastno lekarno in prosila je za tozadevno koncesijo. Ali v Čehoslovaški republiki ji stavijo vsi uradi vsemogoče zapreke, tako da je stvar skoro nemogoča. Da, da: meščan drži z meščanom, a če bi bile zadružne lekarne, ne mogli bi več tako odirati ljudstva, kot delajo to v sedanjih časih.

* **Zlatonosne rude v Srbiji.** Zlatonosne rude se nahajajo v Srbiji v kvačinskem in požarevaškem okrožju in to med Neresnico in Majdanekom. Ena koncesija je izdana za kopanje teh rud leta 1903. nekemu rudarskemu sindikatu na prostor 7500 ha, a drugo dovoljenje se je izdalo leta 1902. v takozvanem kraju »Blagojev kamen« za prostor 410 ha. Poleg tega se nahajajo zlatonosne rude v bližini mesta Ranea ob Donavi, Bele Palanke na področju severne strani Kopaonika, Leli Zovarsa in obrežju Črne reke poleg Timoka. Sekundarni sloji zlatonosnih rud se opažajo na mnogih krajih.

* **Znamenita iznajdba.** Profesor Richet je v Parizu v Akademiji znanosti predaval o neki epohalni iznajdbi, o nepremočljivi obleki, ki se poleg tega tudi ne more utoniti v njej, če se jo ima na sebi. To obleko je sam poizkušal na morju in sicer pri temperaturi 7° pod ničlo. Ostal je v morju eno uro in pol, pa ni čutil nobene neugodnosti. Ta iznajdba ni važna le za pomorščake, nego tudi za aviatikarje, graditelje mostov itd.

* **Leni tulipani.** V Londonu je neki vrtnar vzgojil več vrst tulipanov izredno bujnih barv. Rekel je, da se mu je posrečilo vzgojiti take tulipane s tem, da jih je pustil rasti med koreninami oreha in kokosa, odkoder so dobili soke, ki so ustvarili tako divne barve cvetov.

* **Umetni premog.** Kdor bere te besede, bo zmajal z glavo, pa so ga vendar naredili. Surovino za to daje neke vrste lug. Prva tovarna, ki dela s takim lugom, se nahaja v kraju Greker pri Fredrikstadu v Skandinaviji. Njen namen je bil odpomoči pomanjkanju premoga. Iznajditelj, inženir Strelenert, je odstranil na poseben način najprvo apno, segrel tvarino potem na 110 stopinj Celzija, razvijal dalje in odstranil vodo. Ta brezvodna brozga ima 6800 toplotnih enot, samo štiri odstotke pepela. Kolikor vemo do danes, bodo lahko napravili iz 25.000 ton prvotne snovi nekako 22.000 ton umetnega premoga.

* **Aparat za ljubezen.** Neki inženir v San Francesco je iznašel aparat, ki izmeri moč ljubezni in prijateljstva med dvema človekoma do največje matematične natančnosti. Pri tem merjenju čustev zgrabita oba »bolnika« za nek ročaj, ki je po mnogih žicah zvezan z nekim kolesjem, ki zaznamuje s pomočjo kazalca do lasu natančno ljubezensko nagnenje enega do drugega. Če pa ni med obema nobene simpatije, tedaj se kazalec ne premakne. Ta aparat more baje celo zaznamovati intenzivnost duševnih nagnenj do najmanjših odtenkov.

* **Ljudstvo Francoske.** Po najnovejšem štetju so porodi v onih krajih Francoske, ki ni bila zasedena, silno nazadovali. Leta 1913. je bilo porodov še za 17.360 duš več nego smrtnih slučajev. Če prištejemo še število padlih, 1,400.000, tedaj se je število prebivalstva znižalo za 2,283.160 prebivalcev ali 5 do 8 odstotkov. V letu 1913. je znašalo število porok 247.880, v letu 1915. je padlo na 75.237, zvišalo pa se je v letu 1916. zopet na 168.162 in v letu 1917. že na 168.508.

* **Oslovsko meso.** V Italiji plačajo — posebno gostilničarji — za tega filozofa kg po 10 lir. Vsi, ki so jedli meso, pravijo, da je izredno dobro, podobno teltini. Prodaja konjskega mesa je v polnem cvetu. V Milanu je bilo leta 1917. 77 trgovin s konjskim mesom, danes jih je več nego 132 in še prihajajo prošnje za dovoljenje otvoritve takih trgovin.

* **Največji kolodvor v Evropi.** Med vojno so dovršili v Lipskem veliki glavni kolodvor. S tem je bilo končano kljub vojni delo, ki je nedoseženo izpričevalo človeške inženirske in stavbene umetnosti. Velikanski kolodvor ima dve železniški upravi: saško in prusko, je pa največji evropski kolodvor. Stroški so znašali okoli 120 milijonov mark; petdeset jih je dala Saška, petdeset Pruska, dvajset pa mesto Lipsko.

* **Nemške ladje v tujini.** Da se je splačalo pobrigati se za nemške trgovske ladje, vidimo iz števila in tonaže ladij, ki so se nahajale med vojno na tujem. Za primer nam bodi to, da je vsebovala vsa avstro-ogrska trgovska mornarica pred vojno okrog 650.000 ton, tona okrog tri kubične metre. Nemških ladij je bilo pa samo v pristaniščih Unije za kakih 450 tisoč ton, zraven tega pa še v kolonijah Unije okrog 110.000 ton. Družba Hapag (Hamburg - Amerika) je imela v ameriških pristaniščih 35 parnikov z vsebino 248.000 ton, severo-nemški Lloyd 12 parnikov s 148.000 tonami, nemško - ameriška petrolejska družba pa osem parnikov z 49.000 tonami. Vrhtega je bilo v argentinskih pristaniščih 37.000 ton, v Braziliji 200.000 ton, v Čile 180.000 ton, Mehika 20.000, Panama 4000, Paragvaj 25.000, Urugvaj 35 tisoč, Kina 20.000, Holandska in njene kolonije 175.000 ton. V portugalskih pristaniščih in kolonijah Portugalske pa zopet 250.000 ton!

* **Neprestana žetev.** Na svetu je neprestana žetev. V januarju žanjejo v Argentiniji, Čile, Avstraliji. Novi Zelandiji, v februarju v Indiji, v marcu v Gornjem Egiptu. V Meksiki, na Kubi, v spodnjem Egiptu, Siriji, Perziji, Mali Aziji žanjejo v aprilu, v naslednjem mescu v severni Ameriki, nekaterih delih južne Amerike, na Japonskem in Kitajskem, v juniju v Italiji, južni Afriki in zapadnih delih Zedinjenih držav, v juliju v podonavju, severni Franciji, južni Rusiji, Kanadi; v Nemčiji in Angliji žanjejo v avgustu, enako v Belgiji, Holandiji. V septembru žanjejo v Rusiji in Skandinaviji, meseca oktobra v Peru, novembra v južni Afriki, v decembru pa v južni Avstraliji. Tako ni dneva, da bi srp ne pel. Le po lastni krivdi človeštvo nima kruha.

* **Pomirjenje živcev je najvažnejše** pri bolestnem stanju vsake vrste. Od bolečin razburjeni živci nam pustijo bolečine mnogo močneje čutiti, nego so v resnici. To opazimo, ako se nas s kako stvarjo od opazovanja bolečin odvrne, na pr. s kakim zanimivim pismom. Ko pričnemo pismo čitati, ne čutimo več bolečine. Torej je pomirjenje živcev najvažnejše za odpravo bolečin. Bolečine odpravljajoče sredstvo, ki pomiri takoj živce, je Fellerjev dobro dišeči »Elsa«-fluid, ki prinaša pri bolečinah vsake vrste hitro pomoč, 6 dvojnatih ali 2 špecialni steklenici tega blagodejnega domačega sredstva pošlje za 19 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsa-trg št. 252 (Hrvatsko). Istotam se zamore naročiti Fellerjeve milo odvajajoče Rhabarbara »Elsa«-kroglijice, 6 škatljic za 9 K 50 vin. Oba domača sredstva naj bi bila vedno na razpolago in se obneseta zlasti pri bolečinah, ki nastopajo vsled utrujenosti, prepiha in mokrote, oz. vsled uživanja pokvarjenih jedil itd. Kot hitri pomočnik zoper bolečine rabi se Fellerjev Mentholni črtnik zoper migreno. Cena 1 K 50 vin. Ovoj in poštnina se priračuna posebej, ali najceneje; čim več se torej naenkrat naroči, tem več se prihrani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Josip Petelan.
Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

V Ljubljano potujočemu slav. občinstvu - se priporoča - „Restavracija v Prešernovi ulici štev. 9.“

Naravno malinovo in citronovo esenco
in druge potrebščine za izdelavo dobrih pokalic, kakor tudi 70 % malinove fondant-esence za aromatiziranje kanditov priporoča: Destilacija esenc Srečko Potnik, Ljubljana, Slomškova ul. 27. — Istotako se kupijo sveži, čisti olupki oranž kg 15·—.

po 8 K Vino po 8 K
izvrstno iz okolice Sv. Ivan Zelene, iz Lošina, Križevca in Moslavina kakor tudi Stajersko preko ulice toči se v
kleti „Hotela Tratnik“
= na Sv. Petra cesti 25. =

Poslano.

Založba Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani si usoja p. n. občinstvu naznaniti, da pripravlja izdajo
velikega slov. vzornega spisovnika
izpod peresa gospoda profesorja Henrika Podkrajška.

Spisovnik, okoli 350 do 400 strani, bo v kratkem izšel in bo obsegal izbrano zbirko pisem, listin in vlog za zasebnike, trgovce in obrtnike. Izkratka: spisovnik bo neogibno potreben svetovalec v vseh vprašanjih in pravnih slučajih zadevajočih gospodarski promet.

Naročila pred izdajo, ki so potrebna spričo majhne naklade zaradi težkoč pri nabavi papirja, sprejemajo vse knjigarne.

Vrtalni mojstri
(Bohrmeister)
ki so izkušeni v vrtanju v globino z Grälijevimi vrtalnimi aparati, se sprejmejo.
Pismene prošnje z navedbo mezdnih zahtevkov in dosedanjega opravila se naj pošljejo na
Rudnik LIGOJNA na Vrhniki.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejeno zavezo.
sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne, v sobotah in dnevih pred prazniki pa od 8. do 1. ure popoldan in jih obrestuje po čistih
3 %
Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo polletno. Večje in nestalne vloge se obrestujejo po dogovoru.
Posojila daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice eskomptujejo bo bančni obrestni meri.
Stanje vlog je bilo koncem leta 1918 1½ milijonov kron.
Rezervni zakladi znašajo okoli nad 50.000 K.